

Герлянд Т.М.,
кандидат педагогічних наук, старший науковий співробітник,
Інститут професійно-технічної освіти НАПН України

РЕАЛІЗАЦІЯ ТЕХНОЛОГІЇ КОНТЕКСТНОГО НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

На сучасному етапі розвитку освіти в Україні якість і доступність викладу навчального матеріалу є важливим завданням, яке постає перед викладачами. Тому впровадження інноваційних технологій у навчальний процес носить надзвичайно важливий характер. Сьогодні педагогіка, як наука, продовжує змінюватися. Поряд із постійною зміною її технологій, впровадженням нового, змінюється і форма освіти, а разом з нею і увесь процес навчання. Саме тому дуже важливо підібрати найбільш доступний і зручний метод викладання, який привнесе максимальну користь у вигляді знань, які залишаться у майбутніх фахівців впродовж усієї їхньої професійної діяльності.

Згідно А. Вербицькому, однією з основних цілей професійної освіти є формування комплексної структури майбутньої професійної діяльності особистості в період навчання. Це означає, що для досягнення цілей її формування у навчальному закладі необхідно організувати таке навчання, яке забезпечувало б перехід, трансформацію одного типу діяльності (пізнавального) в інший (професійний) з відповідною зміною потреб, мотивів, цілей, дій, засобів, предметів і результатів.

Одночасно, на процес підготовки та самореалізації особистості майбутнього фахівця позначилася помітна невідповідність між навчальною діяльністю та діяльністю професійною. Вона отримала висвітлення у наступних протиріччях: між абстрактним предметом навчально-пізнавальної діяльності (тексти, знакові системи, програми дій) і реальним предметом майбутньої професійної діяльності, де знання подані не у готовому вигляді, а в загальному контексті виробничих процесів і ситуацій;

між системним використанням знань у професійній діяльності та «розрізненого» їх засвоєння з різних навчальних дисциплін та галузей, бо набуття «ізолюваного» і безсистемного знання не сприяє формуванню та розвитку в майбутніх фахівців інтересу ні до цих знань, ні до майбутньої професійної діяльності; між індивідуальним способом засвоєння знань та досвідом у навчанні, індивідуальним характером навчальної роботи учнів і колективним характером професійної праці, які пропонують відповідні міжособистісні форми їхньої взаємодії, спілкування, обміну думками, прийняття рішень та ін.; між залученістю в процесі професійної праці фахівця на рівні його творчого мислення та соціальною активністю і опорою в традиційному навчанні, насамперед, на процесі уваги, сприйняття, пам'яті відповідно до поширеного уявленням про навчання як процес передачі інформації від викладача до учнів та формуванні за допомогою цього системи конкретних знань з професії.

Чисельні дослідження демонструють, що в процесі підготовки учня і його активного включення в професію домінуючим залишається предметний контекст його майбутньої професійної діяльності (знання, вміння, навички).

Контекстне навчання [лат. *contextus* – тісний зв'язок, зчеплення, сплетіння] – це навчання, в якому динамічно моделюється предметний і соціальний зміст професійної праці, забезпечуються умови трансформації навчальної діяльності учня у його професійну діяльність та самореалізацію як фахівця. Теорія була розроблена у контексті діяльнісного підходу відомим вченим А. Вербицьким. Основна мета контекстного навчання – формування в межах навчальної діяльності учня його цілісної, внутрішньо вмотивованої професійної діяльності як майбутнього фахівця. Зміст контекстного навчання відбирається з двох джерел: змісту наук, що вивчаються у закладі і змісту професійної діяльності, представленій у вигляді моделі особистості майбутнього фахівця – його функцій, проблем, завдань, компетентностей. Навчання задається у вигляді навчальних

текстів, однак у них інформація має предметний і соціальний контексти майбутнього професійного життя і діяльності учня.

А.Вербицький також сформулював наступні провідні принципи контекстного навчання:

1. Забезпечення особистісного включення того, хто навчається до комплексної навчальної діяльності;

2. Моделювання у навчальній діяльності цілісного змісту, форм і умов майбутньої професійної діяльності;

3. Принцип проблемності змісту і процесу засвоєння учнями результатів навчальній діяльності;

4. Адекватність форм організації навчання цілям і змісту професійної освіти;

5. Принцип провідної ролі спільної діяльності викладачів та учнів;

6. Принцип відкритості стосовно педагогічних технологій, запропонованим у межах теорій і підходів до конкретного навчального процесу;

7. Принцип наступності традиційних та інноваційних педагогічних технологій;

8. Принцип єдності навчання і виховання особистості майбутнього професіонала.

Отже, контекстне навчання – професійно орієнтоване навчання, всі знання у ньому надаються і вивчаються тільки в контексті з майбутньою професійною діяльністю. Потрібно також підкреслити необхідність існування у ньому міжпредметних і міждисциплінарних зв'язків.

Як бачимо, основною характеристикою навчання контекстного типу, що реалізується за допомогою системи нових і традиційних форм і методів, є моделювання предметного і соціального змісту майбутньої професійної діяльності, в якому за допомогою всієї системи дидактичних форм, методів і засобів моделюється предметний і соціальний зміст майбутньої професійної діяльності фахівця.